

الگوی توزیع فضایی کاربری‌های خدماتی شهر دزفول با استفاده از روش Nearest Neighbor در محیط GIS

مسعود صفایی پور^۱، زهرا محقق^۲

^۱ استاد گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز
^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد، رشته جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز

چکیده

یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های برنامه‌ریزان و مدیران شهری، نحوه توزیع و تخصیص منابع و خدمات شهری به صورت عادلانه در سطح نقاط مختلف شهر برحسب نیازهای جامعه شهری می‌باشد. توزیع بهینه خدمات، ارتباط مستقیمی با برنامه‌ریزی کاربری اراضی دارد. هدف این پژوهش سنجش الگوی توزیع فضایی کاربری‌های خدماتی شهر دزفول با استفاده از روش از روش *Nearest Neighbor* در محیط GIS می‌باشد. نوع پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی - تحلیلی است. در مرحله اول ارزیابی کمی کاربری‌ها برحسب وضع موجود، پیشنهادی و تطبیق و مقایسه با مطلوبیت ملی و بین‌المللی و در مرحله دوم الگوی توزیع کاربری‌ها در نقاط شهری به صورت کیفی انجام گرفت. نتایج پژوهش نشان داد از بین کاربری‌های ساخته‌شده کاربری مسکونی، شبکه معابر، فضای سبز و کاربری نظامی بیشترین سطوح ساخته‌شده را تشکیل می‌دهند؛ و کاربری‌های تجاری - مسکونی، مذهبی، تفریحی - توریستی و بهداشتی - درمانی کمترین مقدار سرانه را به خود اختصاص داده‌اند. مقایسه سرانه موجود کاربری در سال پایه با سرانه پیشنهادی در افق ۱۴۰۰ برحسب جمعیت، نشان‌دهنده افزایش محسوس سرانه کاربری‌ها می‌باشد. همچنین، مقایسه بین سرانه کاربری‌های خدماتی شهر دزفول با سرانه کاربری در کشور ایران و جهان نشان می‌دهد که میانگین سرانه کاربری‌ها در شهر دزفول پایین است و با سرانه مطلوب اختلاف زیادی دارد. در نهایت جهت سنجش پراکندگی و توزیع کاربری‌های خدماتی از روش نزدیک‌ترین همسایه مجاور بهره گرفته شد. نتایج این روش نشان داد که الگوی توزیع کاربری‌های آموزشی، فضای سبز، تأسیسات و تجهیزات شهری به صورت خوشه‌ای، کاربری‌های مذهبی، اداری و ورزشی تصادفی یا رندمی و تنها توزیع کاربری بهداشتی - درمانی الگوی پراکنده و منظم داشته است. مروری بر الگوی توزیع کاربری‌ها نشان‌دهنده آن است که تجمع و تمرکز برخی کاربری‌ها در یک مکان بیشتر از مکان‌های دیگر است و توزیع کاربری‌ها از نظم خاصی پیروی نمی‌کنند؛ بنابراین توزیع این کاربری‌ها منطقی و بر اساس برنامه‌ریزی صورت نگرفت.

واژه‌های کلیدی: کاربری اراضی، نزدیک‌ترین همسایه مجاور، الگوهای توزیع، شهر دزفول.

مطالعات جغرافیا، عمران و مدیریت شهری

دوره ۴، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۷، صفحات ۱۰۵-۱۱۹